

Reakcja społeczności międzynarodowej na zagrożenia działaniami Państwa Islamskiego

plk dr
**MIROSLAW
BANASIK**

Zastępca szefa Centrum Operacyjnego MON.
Absolwent studiów doktoranckich AON (2011), podyplomowych studiów polityki obronnej AON (2009), podyplomowych studiów polityki obronnej Akademii Obrony NATO w Rzymie (2004), studiów podyplomowych Politechniki Wrocławskiej (1994), wyższych studiów AON (1992) oraz studiów inżynierskich WOSR w Jeleniej Górze (1984). Zainteresowania naukowe: bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe, zarządzanie kryzysowe.

W ostatnich latach zauważa się większą aktywność organizacji terrorystycznych o podłożu religijnym. Groźne są zwłaszcza ekstremistyczne ugrupowania islamiistyczne. Pierwszoplanową rolę zaczyna odgrywać Państwo Islamskie. W 2014 roku zajęło części terytoriów w Iraku i Syrii, a zamierza opanować Bliski Wschód i Afrykę Północną oraz część Europy.

Terroryzm stał się problemem nie tylko poszczególnych państw, coraz częściej przybiera wymiar globalny. W walce z globalnym terroryzmem niezbędna jest konsolidacja wysiłków wspólnoty międzynarodowej. Rozumiejąc skalę zagrożenia, wiele krajów aktywnie włączyło się w działania koalicji przeciwko dżihadystom z Państwa Islamskiego. Poszczególne kraje podejmują również inicjatywy nowelizacji prawa zmierzające do przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym.

SŁOWA KLUCZOWE

Państwo Islamskie, kalifat, terroryzm, islam, Bliski Wschód

Terroryzm jest zjawiskiem znanym od setek lat, jednak w XXI wieku ujawnił się w nowym wymiarze: już nie tylko jako nacjonalistyczna walka ugrupowań terrorystycznych z poszczególnymi władzami, lecz jako zagrożenie globalne płynące z szerszej, często religijnej ideologii.

Pierwszym spektakularnym aktem terrorystycznym był atak Al-Kaidy na World Trade Center w Nowym Jorku 11 września 2001 roku, który pochłonął blisko 3 tys. ofiar śmiertelnych. Wydarzenie to unaocznilo, że w walkę z terroryzmem muszą być zaangażowane zarówno organizacje międzynarodowe, jak i poszczególne państwa w ramach wzajemnej współpracy czy tworzenia koalicji.

W ostatnich latach intensywnie zaczęły się rozwijać organizacje terrorystyczne o podłożu religijnym. Aktywne są zwłaszcza ekstremistyczne ugrupowania islamistyczne. Z ubiegłorocznych wydarzeń w Iraku i Syrii wynika, że na scenie globalnego terroryzmu na pierwszy plan

Zasięg kalifatu w najbliższych pięciu latach według Państwa Islamskiego

Źródło: J. Moore: ISIS Master Plan Balkans Revealed: Islamic „Caliphate” Will Rule Spain, China and Balkans, 3.09.2014. <http://www.ibtimes.co.uk/isis-master-plan-revealed-islamic-caliphate-will-rule-spain-china-balkans-1463782> [dostęp: 9.01.2015]

wysunęła się organizacja pod nazwą Państwo Islamskie. Zajął ona część terytoriów tych krajów, ale zamierza swoim zasięgiem objąć cały Bliski Wschód i Afrykę Północną oraz część Europy (mapka). Ogłosiwszy powstanie kalifatu, uzurpuje sobie prawo do zwierzchnictwa nad wszystkimi muzułmanami na świecie.

Tak dynamiczny rozwój wypadków w 2014 roku jest zaskoczeniem nie tylko na skalę regionu, lecz także całego świata. O wadze problemu świadczy bezpośrednie zaangażowanie się Stanów Zjednoczonych w walkę przeciwko Państwu Islamskiemu oraz debata podjęta na szczycie Sojuszu Północnoatlantyckiego w Newport¹. Zarysowana sytuacja problemowa skłania do refleksji nad przyczynami nowego zjawiska oraz wymaga określonego stanowiska społeczeństw krajów rozwiniętych, w tym państw zaliczanych do cywilizacji Zachodu. Celem artykułu jest wyjaśnienie fenomenu Państwa Islamskiego oraz reakcji społeczności międzynarodowej na nowe, dotychczas nieznanne w świecie zjawisko.

¹ W deklaracji przyjętej w Newport NATO wyraża zaniepokojenie działalnością ISIL i związanym z nią zagrożeniem Syrii, Iraku oraz całego regionu, a nawet społeczeństw państw sojuszniczych. Sojusz jest gotowy do podjęcia niezbędnych działań w celu zapewnienia obrony kolektywnej. Uznano, że ISIL zagraża społeczności międzynarodowej, dlatego należy działać w sposób zintegrowany, by przeciwstawić się temu zagrożeniu. Vide: Wales Summit Declaration, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Wales, 5 Sep. 2014. http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm [dostęp: 23.02.2015].

Początki Państwa Islamskiego należy łączyć z interwencją sił koalicyjnych w Iraku w 2003 roku, kiedy to Al-Kaida utworzyła w tym kraju swoją filię pod nazwą Al-Kaida w Iraku, na czele której stanął Abu Musab az-Zarkawi.

Po śmierci Az-Zarkawiego w 2006 roku organizacja zmieniła nazwę na Islamskie Państwo w Iraku, a głównym rejonem jej działania stała się sunnicka prowincja Al-Anbar, granicząca z Syrią. Ze względu na represyjne metody działania wobec ludności cywilnej organizacja nie zyskała wsparcia lokalnej społeczności i do 2010 roku została praktycznie rozbita przez wojska amerykańskie oraz irackie siły rządowe. Do odbudowy pozycji organizacji przyczyniło się objęcie jej kierownictwa przez obecnego przywódcę Państwa Islamskiego Abu Bakra al-Baghdadiego, a także sprzyjające czynniki wewnętrzne i zewnętrzne, głównie związane z wycofaniem się wojsk amerykańskich z Iraku w 2011 roku oraz z wydarzeniami Arabskiej Wiosny.

Po opuszczeniu Iraku przez Amerykanów szyicki premier Iraku Nuri al-Maliki stosował politykę represjonowania oraz marginalizowania sunnitów, co wzbudziło niezadowolenie tej części społeczeństwa oraz spowodowało, że zaczęła ona popierać organizacje przeciwstawiające się rządowi irackiemu. Wydarzenia Arabskiej Wiosny, zwłaszcza upadek libijskiego przywódcy Muammara Kaddafiego, stworzyły części organizacji terrorystycznych działających w regionie okazję do przejścia uzbrojenia z arsenałów libijskich. Wybuch konfliktu w Syrii skutkowało zaś zaangażowaniem finansowym państw arabskich polegającym na wspieraniu organizacji walczących z reżimem Baszara al-Asada.

W kwietniu 2013 roku Abu Bakr al-Baghdadi ogłosił, że działania zostają przeniesione na terytorium Syrii, a organizacja zmienia nazwę na Islamskie Państwo w Iraku i Lewancie (Islamic State in Iraq and Levant – ISIL). W języku angielskim używa się również nazwy Islamic State in Iraq and al Sham (ISIS), w której człon „al Sham” jest arabską nazwą Lewantu².

W tym samym czasie ISIL zerwało współpracę w Al-Kaidą z powodu nieporozumień co do połączenia z inną organizacją islamistyczną walczącą w Syrii – Dżabhat an-Nusra. ISIL toczyło walki również z innymi ugrupowaniami opozycyjnymi w Syrii. Punktem kulminacyjnym konfliktu było zamordowanie w lipcu 2013 roku Kamala ab-Hammamiego, jednego z liderów Wolnej Armii Syryjskiej. Mord ten potępiła większość ugrupowań opozycyjnych. W listopadzie 2013 roku lider Al-Kaidy Ajman az-Zawahiri zarządził rozwiązanie ISIS i powrót bojowników dawnego ISI do Iraku, a filię światowej Al-Kaidy w Syrii obwołał ugrupowanie Dżabhat an-Nusra.

Na przełomie 2013 i 2014 roku ISIL wspierane przez plemiona sunnickie rozpoczęło ofensywę w Iraku, opanowało między innymi Ramadi i Faludżę³.

W styczniu 2014 roku ugrupowania opozycyjne w Syrii wykorzystały fakt zaangażowania ISIL w Iraku i rozpoczęły przeciwko tej organizacji działania w prowincji Idlib i Aleppo. ISIL udało się utrzymać pozycje, a po przegraniu sił z Iraku przejść do działań zaczepnych i w rezultacie całkowicie przejąć kontrolę nad miastem Rakka. Stało się ono stolicą islamistów.

² ISI Confirms That Jabhat Al-Nusra Is Its Extension In Syria. Declares 'Islamic State Of Iraq And Al-Sham' As New Name Of Merged Group. Jihad & Terrorism Studies Project, 8.04.2013. <http://www.memri.org/report/en/0/0/0/0/0/0/7119.htm> [dostęp: 9.01.2015].

³ L. Sly: *Al-Qaeda force captures Fallujah amid rise in violence in Iraq*. „The Washington Post”, 3.01.2014. http://www.washingtonpost.com/world/al-qaeda-force-captures-fallujah-amid-rise-in-violence-in-iraq/2014/01/03/8abaeb2a-74aa-11e3-8def-a33011492df2_story.html [dostęp: 9.01.2015].

Na przełomie stycznia i lutego 2014 roku ISIL zintensyfikowało ataki terrorystyczne na terenie Bagdadu. Mimo to do kwietnia 2014 roku irackie siły rządowe odzyskały Ramadi, jednak Faludżę w dalszym ciągu kontrolowało ISIL. W tym samym czasie islamistom udało się opanować dwie tamy na rzece Eufrat, czasowo wstrzymali dostawy wody do centralnych prowincji Iraku oraz spowodowali powódź w okolicach Bagdadu⁴.

Na początku czerwca 2014 roku ISIL zintensyfikowało działania w Iraku: zajęło kilka miast w północnej części kraju, w tym Mosul, Tikrit i Hadisę, oraz główne obiekty infrastruktury (między innymi tamę i elektrownię wodną na rzece Tygrys na północ od Mosulu)⁵. W Mosulu bojownicy ISIL zatrzymali 49 pracowników konsulatu tureckiego jako zakładników. W tym okresie na zajętych terenach islamiści rozpoczęli prześladowania ludności niesunnickiej. Ocenia się, że w toku prowadzonych działań bojownicy ISIL rozbili cztery dywizje irackich sił zbrojnych i przejęli ich uzbrojenie oraz sprzęt wojskowy.

Reagując na wydarzenia na północy kraju, rząd Autonomii Kurdyjskiej rozmieścił swoje formacje wojskowe Peshmerga na obszarach opuszczonych przez wojska rządowe, w tym w Kirkuku.

Wydarzeniem bez precedensu było ogłoszenie 29 czerwca 2014 roku przez ISIL, że na kontrolowanych obszarach Iraku i Syrii powstał kalifat. Na jego czele stanął Abu Bakr al-Baghdadi jako kalif Ibrahim ibn Awwad, przywódca wszystkich muzułmanów na świecie. Stolicą Państwa Islamskiego został Mosul⁶. Nadrzędnym celem ISIL jest ustanowienie kalifatu na obszarach obejmujących kraje muzułmańskie oraz organizacja państwa wyznaniowego opartego na koranicznym prawie szariat.

Cele strategiczne organizacji można ująć w kategorii polityczne i militarne⁷. Pierwsza kategoria obejmuje cele związane z obaleniem władz w Syrii i Iraku, stałym zniesieniem granic państwowych między tymi krajami, ustanowieniem na ich obszarze kalifatu, budową struktur administracyjnych oraz zapewnieniem ochrony przed zagrożeniami zewnętrznymi. Do tej grupy celów można zaliczyć również rozszerzenie kalifatu na pozostałe państwa muzułmańskie oraz – w wyniku odpowiednich działań polityczno-propagandowych – zapewnienie stałego dopływu nowych bojowników do organizacji. Natomiast do drugiej kategorii zalicza się cele ukierunkowane na przejęcie kontroli nad terenami zurbanizowanymi w sunnickiej części Iraku oraz połączenie ich z obszarami okupowanymi w Syrii. Wśród celów militarnych znajdują się również: kontrola nad kluczową infrastrukturą gospodarczą (chodzi o zapewnienie finansowania działalności kalifatu oraz świadczenie usług dla ludności na okupowanych obszarach), opanowanie północnych i wschodnich prowincji Iraku i ustanowienie strefy bezpieczeństwa między Irakiem a Iranem, pozbawienie irackich i syryjskich sił rządowych zdolności do

⁴ *ISIS Uses Captured Dam on Euphrates Near Fallujah to Flood Large Areas West of Baghdad*. Traktat o Unii Europejskiej (TUE), 29.04.2014. <http://www.dailykos.com/story/2014/04/29/1295632/-ISIS-Uses-Captured-Dam-on-Euphrates-Near-Fallujah-to-Flood-Large-Areas-West-of-Baghdad#> [dostęp: 9.01.2015].

⁵ *ISIS Activity in Mosul and Beyond*, 11th June 2014. <http://iswiraq.blogspot.com/2014/06/isis-activity-in-mosul-and-beyond.html> [dostęp: 9.01.2015].

⁶ Ł. Kobierski: *ISIL ogłasza islamski kalifat*, 30.06.2014. <http://www.psz.pl/154-bliski-wschod/isil-oglasza-islamski-kalifat-2014-06-30> [dostęp: 9.01.2015].

⁷ J.D. Lewis: *The Islamic State: A counter-strategy for a counter-state*, July 2014, s. 11, 13. <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Lewis-Center%20of%20gravity.pdf> [dostęp: 9.01.2015].

prowadzenia działań ofensywnych, zdobycie Bagdadu – siedziby władz irackich oraz symbolu oporu szyickiego, a także poszerzenie obszaru kalifatu o tereny północnej i centralnej Syrii, zajmowane przez siły opozycji.

Zarządzaniem Państwem Islamskim opiera się na typowej strukturze hierarchicznej. Na czele kalifatu stoi kalif Ibrahim (Abu Bakr al-Baghdadi), który ma prawo do jednoosobowego podejmowania decyzji co do funkcjonowania organizacji. Podlegają mu dwaj zastępcy: Abu Muslim al-Turkmani, były podpułkownik armii Saddama Husajna, odpowiedzialny za strukturę Państwa Islamskiego w Iraku, oraz Abu Ali al-Anbari, były generał armii Saddama, odpowiedzialny za funkcjonowanie ISIL w Syrii. Wysoką pozycję w strukturach organizacji zajmuje również Abu Muhammad al-Adnani, który jest rzecznikiem i zarazem doradcą kalifa.

Na szczeblu centralnym występują cztery rady: Wojskowa, Bezpieczeństwa, Konsultacyjna i ds. Religii. Rada Wojskowa zajmuje się planowaniem działań militarnych, Rada Bezpieczeństwa odpowiada za sprawy bezpieczeństwa organizacji, osobiste bezpieczeństwo kalifa oraz monitorowanie pracy dowódców do spraw bezpieczeństwa w prowincjach i miastach, a także za wymiar sprawiedliwości, ochronę granic, wywiad i kontrwywiad, Rada Konsultacyjna (szura) nadzoruje cywilne obszary funkcjonowania Państwa Islamskiego, a Rada ds. Religii (szaria), odpowiada za przestrzeganie prawa szariatu.

Na szczeblu regionalnym Państwo Islamskie jest podzielone na prowincje (wilajaty), z władzą gubernatorów. Na szczeblu lokalnym zaś istnieją dystrykty. Struktura organizacyjna władz szczebla regionalnego i lokalnego jest taka sama jak szczebla centralnego⁸.

Zarówno w Syrii, jak i w Iraku działania Państwa Islamskiego stanowią dla lokalnej ludności (sunnickiej) wiarygodną alternatywę dla władz państwowych, zapewniającą wyższy poziom bezpieczeństwa oraz lepszą jakość usług socjalnych.

System zarządzania na zajętych obszarach obejmuje dwie zasadnicze sfery: a) spraw administracyjnych, czyli funkcjonowanie instytucji religijnych, sądownictwa i edukacji oraz zagadnienia publiczne i b) spraw socjalnych, ukierunkowaną na zapewnienie ludności odpowiedniego poziomu usług, w tym dostarczanie pomocy humanitarnej, prowadzenie działalności usługowej oraz utrzymanie i rozbudowę podstawowej infrastruktury, z zagwarantowaniem dostaw energii elektrycznej oraz zaopatrzenia w wodę.

Sądy w Państwie Islamskim stosują prawo szariatu, a wymierzane kary obejmują między innymi publiczną chłostę, ukamienowanie oraz ukrzyżowanie⁹.

Potencjał oraz możliwości operacyjne organizacji nie zostały całkowicie oszacowane. Liczbę bojowników Państwa Islamskiego ocenia się nawet na około 80 tys.¹⁰, w tym około 13 tys.¹¹ z krajów innych niż Irak i Syria. Państwo Islamskie na kontrolowanych terenach organizuje regularny pobór do swoich oddziałów zbrojnych. Prowadzi rekrutację zarówno w regionie Bliskiego

⁸ *Battle and for Iraq Syria in maps*, 20.02.2015. <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034> [dostęp: 9.01.2015].

⁹ Ch.C. Caris, S. Reynolds: *ISIS Governance in Syria*. <http://www.understandingwar.org/report/isis-governance-syria> [dostęp: 9.01.2015].

¹⁰ P. Woźniak: *Liczba bojowników Państwa Islamskiego przekroczyła 80 tys.*, 23.08.2014. www.rp.pl/artykul/1135258.html [dostęp: 9.01.2015].

¹¹ *Dżihadysty z Europy chcą do domu*, 26.09.2014. <http://wolnemedi.net/wiadomosci-ze-swiata/dzihadysty-z-europy-chca-do-domu> [dostęp: 9.01.2015].

Wschodu i Afryce, jak i w Europie, Azji, Stanach Zjednoczonych i Australii. Bojowników szkoli w bazach i obozach treningowych w Syrii i Iraku oraz prawdopodobnie w Libii i Tunezji.

W porównaniu z innymi organizacjami terrorystycznymi ISIL zorganizowało najbardziej liczebne regularne formacje zbrojne. Ocenia się, że w ciągu kilkunastu miesięcy ugrupowanie to zwerbowało więcej zagranicznych ochotników niż inne organizacje dżihadystyczne w ciągu ostatnich dwudziestu lat. Co miesiąc szeregi formacji zasila około tysiąca nowych bojowników¹². Dodatkowym atutem walczących islamistów jest ich silna motywacja ideologiczna, co pozwala na stawianie im najtrudniejszych zadań, z zamachami samobójczymi włącznie.

Uzbrojenie dżihadystów Państwa Islamskiego pochodzi głównie z zasobów armii irackiej zdobytych w czasie operacji w czerwcu 2014 roku, a także wcześniej podczas kampanii syryjskiej. Zakłada się, że obecnie islamisci mogą dysponować, oprócz broni strzeleckiej, następującym uzbrojeniem: czołgami – głównie T-55 i T-72 (około 50 szt.), transporterami opancerzonymi, bojowymi wozami piechoty, pojazdami HMMWV, a także pojazdami typu pikap uzbrojonymi w karabiny maszynowe oraz działa bezodrzutowe¹³. Dżihadysty wykorzystują również środki artyleryjskie, między innymi: artylerię ciągnioną, moździerz, wyrzutnie pocisków raketowych BM 21 Grad oraz zestawy przeciwpancernych pocisków kierowanych. Wśród środków przeciwlotniczych dominują zestawy przeciwlotnicze ZU-23-2 i ZU-23-4 (część zamontowana na pojazdach), a także przenośne zestawy przeciwlotnicze FN-6, SA-16, AIM-9 Sidewinder oraz FIM-92C Stinger¹⁴. Ponadto z zajętej syryjskiej bazy lotniczej Tábqa islamisci przejęli kilka samolotów bojowych, ale ze względu na ich zły stan techniczny raczej nie będą wykorzystane w działaniach operacyjnych.

Możliwości operacyjne Państwa Islamskiego pozwalają na prowadzenie działań jednocześnie w Iraku i Syrii, a także na elastyczne przetrzymywanie sił między tymi dwoma teatrami. Część bojowników, głównie uczestnicy działań w Libii i w Czeczenii, ma duże doświadczenie w walkach w terenie zurbanizowanym oraz w prowadzeniu wojny partyzanckiej. Taktyka Państwa Islamskiego polega na łączeniu elementów działań konwencjonalnych prowadzonych przez mobilne pododdziały z operacjami informacyjnymi mającymi na celu zastraszenie potencjalnego przeciwnika oraz z działaniami nieregularnymi, w tym atakami terrorystycznymi. Na zajętych terenach islamisci natychmiast wprowadzają bezwzględne prawo szariatu i organizują struktury odpowiedzialne za funkcjonowanie regionu w sferze religijnej, społecznej i gospodarczej. Wobec społeczności lokalnej, która nie podporządkowuje się nowym prawom i regulacjom, są stosowane surowe represje, z fizyczną eliminacją włącznie.

Niezbędnym aspektem funkcjonowania Państwa Islamskiego jest jego finansowanie. Początkowo działalność Państwa była oparta na darowiznach przekazywanych przez jego zwolenników, głównie z krajów Zatoki Perskiej – zwłaszcza z Arabii Saudyjskiej i Kataru, oraz na okupach uzyskiwanych w zamian za zwalnianie uprowadzonych obywateli innych państw.

¹² T. Otłowski: *Wojna z kalifatem: armia Państwa Islamskiego*, 28.11.2014. <http://bliskiwschod.pl/2014/11/wojna-z-kalifatem-armia-panstwa-islamskiego> [dostęp: 9.01.2015].

¹³ M. Gawęda: *Potencjał militarny Państwa Islamskiego. Tylko interwencja lądowa zatrzyma „armię nowej generacji”*, 14.10.2014 r. http://www.defence24.pl/analiza_potencjal-militarny-panstwa-islamskiego-tylko-interwencja-ladowa-zatrzyma-armie-nowej-generacji [dostęp: 9.01.2015].

¹⁴ J. Bender: *ISIS just looted advanced weaponry from a crucial Assad regime Air Base in Syria*, 25.08.2014 r. <http://www.businessinsider.com/isis-captured-a-key-syrian-air-base-2014-8> [dostęp: 9.01.2015].

Budżet islamistów był zasilany również depozytami bankowymi przejmowanymi w zajmowanych miastach, na przykład po zajęciu Mosulu dżihadyści przejęli około 400 mln dolarów ulokowanych w tamtejszych bankach.

Obecnie podstawowym źródłem finansowania organizacji jest sprzedaż ropy pochodzącej z instalacji naftowych zajętych w Syrii oraz północnym Iraku, a także system opłat i podatków wprowadzany na kontrolowanych terenach. Ocenia się, że dochód z tej działalności może wynosić około 3 mln dolarów dziennie. Szacuje się też, że kilkadziesiąt milionów dolarów organizacja mogła uzyskać ze sprzedaży na czarnym rynku dzieł sztuki zagrabionych na zdobytych terenach¹⁵.

Z ostatnich doniesień wynika, że dżihadyści niemałe zyski czerpią z handlu ludzkimi organami, które pozyskują od poległych bojowników oraz od żyjących uchodźców, w tym dzieci. Do zabiegów pozyskiwania organów ISIL werbuje zagranicznych lekarzy, a za dystrybucję ludzkich organów odpowiada specjalnie powołana do tego celu grupa. Dochodowym źródłem finansowania organizacji jest również handel narkotykami, głównie heroiną, która w większości trafia na rynek europejski¹⁶.

Analizując źródła finansowania ISIL, nietrudno wysnuć wniosek, że ugrupowanie to w sferze ekonomicznej działa jak klasyczna organizacja przestępcza, nie gardząca żadnym sposobem uzyskania dochodów, nie zaś jak formalne państwo, za jakie chce uchodzić.

Ważną rolę w funkcjonowaniu Państwa Islamskiego odgrywa polityka informacyjna¹⁷. Prowadzona jest efektywnie z wykorzystaniem głównie internetu i portali społecznościowych, między innymi Twittera. Przekazy są ukierunkowane na pozyskanie bojowników oraz przedstawienie społeczności muzułmańskiej działań Państwa w pozytywnym świetle.

W celu koordynowania polityki informacyjnej w strukturze Państwa Islamskiego utworzono stanowisko rzecznika prasowego kalifatu oraz powołano odrębny departament informacji. Po powstaniu kalifatu Państwo Islamskie zaczęło wydawać periodyk internetowy „Dabiq” w języku arabskim, angielskim, francuskim, niemieckim i rosyjskim¹⁸.

Ważnym aspektem polityki informacyjnej, skierowanym zwłaszcza do państw zachodnich, jest upublicznianie w internecie egzekucji zakładników. Chodzi o zastraszenie społeczności tych państw, by wymusiły na swoich rządach określone decyzje polityczne. Ekspansja Państwa Islamskiego w Iraku i Syrii unaoczniała społeczności międzynarodowej szerszy wymiar istniejącego zagrożenia: w odniesieniu nie tylko do Bliskiego Wschodu, lecz także krajów zachodnich.

W walkę z ISIL pierwsze aktywnie zaangażowały się Stany Zjednoczone. Zważywszy na pogłębiający się kryzys w Iraku, 8 sierpnia 2014 roku Amerykanie rozpoczęli naloty na pozycje dżihadystów z ISIL.

¹⁵ P. Godlewski: *Wojna z Kalifatem: ekonomiczne podstawy siły Państwa Islamskiego*, 26.10.2014. <http://bliskiwschod.pl/2014/10/wojna-z-kalifatem-ekonomiczne-podstawy-sily-panstwa-islamskiego> [dostęp: 9.01.2015].

¹⁶ M. Blake: *Blood money: How ISIS is selling human organs harvested from living hostages and its own dead soldiers to fund terror across the Middle East*, 19.12.2014. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2880815/Blood-money-ISIS-selling-human-organs-harvested-living-hostages-dead-soldiers-fund-terror-Middle-East.html> [dostęp: 9.01.2015].

¹⁷ E.M. Saltman, Ch. Winter: *Islamic State the changing face of modern jihadism*, November 2014. <http://www.quilliamfoundation.org/wp/wp-content/uploads/publications/free/islamic-state-the-changing-face-of-modern-jihadism.pdf>, s. 37–43 [dostęp: 9.01.2015].

¹⁸ H.K. Gambhir: *Dabiq: The Strategic Messaging of the Islamic State*, 15.08.2014. http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Dabiq%20Background_Harleen%20Final.pdf [dostęp: 9.01.2015].

14 września 2014 roku prezydent Barack Obama przedstawił strategię walki z ISIL. Obejmuje ona cztery zasadnicze obszary: a) ataki lotnicze na pozycje ISIL w Iraku i Syrii oraz wsparcie sił irackich i kurdyjskich w dziedzinie szkolenia, wywiadu i wyposażenia, b) wsparcie syryjskiej umiarkowanej opozycji walczącej z ISIL i reżimem Baszara al-Asada w Syrii, c) intensyfikacja działań zmierzających do odcięcia źródeł finansowania oraz zatrzymanie napływu bojowników do ISIL, d) pomoc humanitarna dla uchodźców¹⁹. W konsekwencji Kongres USA przyjął ustawę autoryzującą użycie sił zbrojnych przeciwko ISIL²⁰, upoważniającą prezydenta do podjęcia decyzji o wykonywaniu uderzeń z powietrza przeciwko ISIL w Iraku i – jeśli prezydent uzna to za niezbędne – również w Syrii²¹. Ponadto upoważnia do wyposażenia oraz szkolenia sił walczących z ISIL w Iraku lub w Syrii, w tym irackich sił zbrojnych i formacji kurdyjskich, a także innych nieterrotycznych grup opozycyjnych w Syrii. Ustawa nie autoryzuje użycia sił lądowych przeciwko ISIL w Iraku i Syrii, dopuszcza jednak możliwość ich zaangażowania w tego typu działania w celu ochrony lub ratowania personelu sił zbrojnych oraz obywateli amerykańskich przed bezpośrednim zagrożeniem, a także w ograniczonych operacjach skierowanych przeciwko celom wysoce opłacalnym (*high value targets*).

Przyjęcie przez Stany Zjednoczone strategii walki z ISIL przyczyniło się do zbudowania międzynarodowej koalicji, do której przystąpiły również kraje arabskie²². Centralne Dowództwo Stanów Zjednoczonych koordynuje działania koalicji w Syrii i Iraku w ramach operacji „Inherent Resolve”. Od 23 września 2014 roku Stany Zjednoczone wraz z krajami arabskimi przeprowadzają ataki lotnicze na pozycje dżihadystów w Syrii. W Iraku amerykańscy żołnierze wykonują zadania doradczo-szkoleniowe. Departament Obrony USA zamierza w bieżącym roku wysłać do Iraku dodatkowo 1300 żołnierzy (obecnie amerykańskie siły w Iraku liczą ponad 2 tys. żołnierzy). Siły amerykańskie są zaangażowane również w operacje humanitarne.

Stany Zjednoczone dozbierają iracką armię. W grudniu 2014 roku Departament Stanu USA zatwierdził kontrakt na sprzedaż do Iraku czołgów i transporterów opancerzonych wartości 3 mld dolarów. Umowa obejmuje sprzedaż do Iraku 175 czołgów Abrams M1A1 wraz z niezbędnym zabezpieczeniem technicznym i logistycznym o wartości 2,4 mld dolarów oraz kołowych transporterów opancerzonych M115A1 HMMWV wraz z częściami zamiennymi i zabezpieczeniem technicznym o wartości 579 mln dolarów. Prawdopodobnie w ramach tego kontraktu w bieżącym roku Irak otrzyma 61 czołgów Abrams. W grudniu 2014 roku Kongres USA przyjął także ustawę o wydatkach obronnych na 2015 rok, zgodnie z którą na walkę z ISIL zostanie przeznaczonych 5 mld dolarów²³.

¹⁹ D. Hudson: *President Obama: We Will Degrade and Ultimately Destroy ISIL*, 10.09.2014. <http://www.whitehouse.gov/blog/2014/09/10/president-obama-we-will-degrade-and-ultimately-destroy-isil> [dostęp: 12.01.2015].

²⁰ Mowa o ustawie *Authorization for Use of Military Force against the Islamic State in Iraq and the Levant*.

²¹ S.J.Res. 44 *Authorization for Use of Military Force Against the Islamic State in Iraq and the Levant*, 113th Congress, *Introduced in Senate*, 17.09.2014. <https://www.congress.gov/bill/113th-congress/senate-joint-resolution/44/text> [dostęp: 12.01.2015]

²² Obecnie w nalotach uczestniczą: USA, Kanada, Australia, Wielka Brytania, Francja, Belgia, Holandia, Dania, Arabia Saudyjska, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Bahrajn i Jordania.

²³ *US Congress approves over half a trillion dollars in military spending*, 13.12.2014. <http://www.presstv.com/detail/2014/12/13/390039/us-congress-approves-billions-for-wars> [dostęp: 12.01.2015].

Znaczącą rolę w walce z radykalnym islamizmem odgrywa Francja, która od września 2014 roku jest zaangażowana w działania międzynarodowej koalicji przeciwko ISIL. Komponent lotniczy operuje z baz w Zjednoczonych Emiratach Arabskich (dziewięć samolotów Rafale) oraz w Jordanii (sześć samolotów Mirage 2000D). Siły francuskie nie angażują się w kampanię syryjską, biorą udział jedynie w działaniach nad terytorium Iraku. Paryż nie przewiduje angażowania francuskich sił zbrojnych w operację lądową ani nie planuje operacji militarnej przeciwko dżihadystom na terenie Syrii.

Francja podejmuje również aktywne działania dyplomatyczne. We wrześniu 2014 roku w Paryżu odbyła się międzynarodowa konferencja poświęcona strategii walki z ISIL, w której uczestniczyli ministrowie spraw zagranicznych z około 30 krajów oraz przedstawiciele Rady Bezpieczeństwa ONZ. W komunikacie wydanym po konferencji poinformowano między innymi, że działania w celu wsparcia Iraku będą podejmowane zgodnie z potrzebami przedstawionymi przez władze tego kraju²⁴.

Ponieważ w szeregach ugrupowań islamistycznych w Iraku i Syrii walczą obywatele francuscy (około 700 osób), służby bezpieczeństwa Francji prowadzą działania zmierzające do wyeliminowania zagrożeń ze strony islamskich ekstremistów na terenie kraju. Mimo podjętych środków bezpieczeństwa 7 stycznia bieżącego roku w Paryżu doszło do zamachu terrorystycznego na redakcję satyrycznego magazynu „Charlie Hebdo”, podczas którego zginęło 12 osób, a 11 zostało rannych. Sprawcami okazali się trzej mężczyźni narodowości francuskiej związani z islamistami. Motywem działania napastników była zemsta za publikowanie humorystycznych treści na temat islamu, głównie karykatur Mahometa oraz lidera ISIL. Po zamachach we Francji w wielu krajach europejskich zintensyfikowano działania przeciwko ugrupowaniom terrorystycznym. W ramach wspólnej operacji policyjnej w Belgii i Francji zatrzymano 15 osób podejrzewanych o przygotowywanie zamachów terrorystycznych, dwie osoby zaś zginęły podczas próby ich aresztowania. Na terenie Niemiec służby zatrzymały kilka osób powiązanych z fundamentalistycznymi ugrupowaniami islamskimi. Prawdopodobnie część zatrzymanych w Europie islamistów brała udział w walkach i szkoleniach organizowanych przez dżihadystów na terytorium Iraku i Syrii. Rząd francuski postanowił dodatkowo wydzielić 10 tys. żołnierzy do ochrony miejsc szczególnie narażonych na ataki terrorystyczne, między innymi siedzib redakcji i serwisów informacyjnych, centrów handlowych oraz dworców i placówek dyplomatycznych.

Wielka Brytania, która jako jedno z pierwszych państw przystąpiła do koalicji przeciwko ISIL, od września 2014 roku aktywnie uczestniczy w nalotach na Irak. Brytyjski component lotniczy operuje z bazy na Cyprze (osiem samolotów Tornado). Ponadto podjęto decyzję o utworzeniu w Bahrajnie, w Mina Salman, stałej morskiej bazy wojskowej dla okrętów Royal Navy²⁵. Było to spowodowane nasilającym się zjawiskiem piractwa morskiego w regionie, stanowiącym zagrożenie kluczowych szlaków handlowych, a także coraz większą aktywnością organizacji islamistycznych.

²⁴ M. Tran: *ISIS: world leaders give strong backing for Iraq at Paris conference-as it happened*, 15.09.2014. <http://www.theguardian.com/world/live/2014/sep/15/isis-leaders-hold-crisis-meeting-on-isis-in-paris-live-coverage> [dostęp: 12.01.2015].

²⁵ *Stala baza Royal Navy w Bahrajnie*, 08.12.2014. http://www.altair.com.pl/news/view?news_id=15099 [dostęp: 12.01.2015].

W celu ograniczenia zagrożeń związanych z działaniami radykalnych islamistów Wielka Brytania zamierza wprowadzić nowe prawo antyterrorystyczne, między innymi przewidujące możliwość wprowadzenia tymczasowego zakazu powrotu do kraju Brytyjczyków, którzy walczyli po stronie dżihadystów w Iraku i Syrii (szacuje się, że islamistów wspiera około 500 Brytyjczyków). Służby graniczne mają mieć większe uprawnienia w stosunku do osób podejrzanych o terroryzm oraz ma być możliwe nakładanie kar na linie lotnicze za niestosowanie się do rządowych wytycznych dotyczących bezpieczeństwa. Prace nad projektem ustawy miały się zakończyć pod koniec stycznia bieżącego roku, ale wciąż trwają²⁶.

Znaczącym momentem w walce z islamistami było bezpośrednie zaangażowanie się krajów arabskich w działania koalicji prowadzone pod kierunkiem Stanów Zjednoczonych. Uwagę należy zwrócić na Arabię Saudyjską, która od wielu lat była podejrzewana o udzielenie wsparcia finansowego islamistycznym grupom ekstremistycznym, w tym ISIL²⁷. Ekspansję ISIL na Irak Arabia Saudyjska uznała za znaczne zagrożenie także własnej suwerenności. Potęgowane to było również retoryką dżihadystów ISIL, którzy deklarowali, że ich kolejnym celem będzie właśnie królestwo Saudów²⁸. Władze Arabii Saudyjskiej podjęły działania mające na celu zniwelowanie zagrożenia stwarzanego przez dżihadystów: w rejon granicy z Irakiem skierowano około 30 tys. żołnierzy²⁹ oraz zbudowano ponad 900-kilometrowy mur oddzielający oba kraje³⁰. Po przystąpieniu Arabii Saudyjskiej do koalicji przeciwko ISIL (wrzesień 2014 rok) zagrożenie atakami terrorystycznymi w tym kraju jeszcze bardziej się zwiększyło. Ambasady państw Unii Europejskiej w Rijadzie zamieściły komunikaty, w których ostrzegały swoich obywateli przed ewentualnymi podróżami w rejony granic z Jemenem oraz Syrią, Irakiem i Jordanią, a przedstawicielstwa dyplomatyczne innych państw zażądały od władz Arabii zwiększenia środków bezpieczeństwa wokół swoich placówek.

W listopadzie 2014 roku lider ISIL Abu Bakr Al-Baghdadi po raz kolejny wezwał zwolenników organizacji do ataków na władców Arabii Saudyjskiej, która w ramach koalicji uczestniczy w nalotach na dżihadystów w Syrii³¹. W celu przeciwdziałania potencjalnym aktom terroru władze Arabii Saudyjskiej postawiły swoje siły zbrojne oraz służby bezpieczeństwa w stan alarmowy. W związku ze zwiększoną aktywnością służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo siły specjalne podjęły akcje wymierzone w grupy terrorystyczne działające

²⁶ *Nadszedł czas na nowe antyterrorystyczne prawo w UK*, 24.11.2014. <http://polskieyorkshire.pl/wiadomosci/item/511-nadszedl-czas-na-nowe-anty-terrorystyczne-prawo-w-uk> [dostęp: 12.01.2015].

²⁷ L. Plotkin Boghardt: *Saudi Funding of ISIS*, 23.06.2014. <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/saudi-funding-of-isis> [dostęp: 12.01.2015].

²⁸ *Could Saudi Arabia Be the Next ISIS Conquest?* 23.06.2013. <http://www.vocativ.com/world/iraq-world/saudi-arabia-next-isis-conquest> [dostęp: 12.01.2015].

²⁹ J. Hall: *Saudi Arabia places 30,000 soldiers on its border in the wake of ISIS threat 'after 2,500 Iraqi soldiers quit their post*, 03.07.2014. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2679069/Saudi-Arabia-places-30-000-soldiers-border-wake-ISIS-threat-2-500-Iraqi-soldiers-quit-posts-boundary.html> [dostęp: 12.01.2015].

³⁰ *Arabia Saudyjska odgradziła się murem od Iraku*, 06.09.2014. <http://wiadomosci.wp.pl/kat,8311,title,Arabia-Saudyjska-odgradzila-sie-murem-od-Iraku,wid,16864954,wiadomosc.html> [dostęp: 12.01.2015].

³¹ F. Gardner: *Islamic State sets sights on Saudi Arabia*, 14.11.2014. <http://www.bbc.com/news/world-europe-30061109> 2014-11-14 [dostęp: 12.01.2015].

na terenie Arabii Saudyjskiej³². Władze Arabii Saudyjskiej wyraziły wolę przeszkolenia na swoim terytorium bojowników umiarkowanych syryjskich ugrupowań opozycyjnych³³. Arabia udziela wsparcia finansowego także innym krajom w regionie, między innymi 3 mld dolarów na zakup francuskiego uzbrojenia otrzyma Liban³⁴.

Ze względu na wzrost zagrożenia terrorystycznego w kraju część społeczeństwa (mniejszość) Arabii Saudyjskiej nie popiera przystąpienia do koalicji przeciwko ISIL. Nieoficjalnie wiadomo też, że wielu saudyjskoarabskich doradców organizacji ekstremistycznych, w tym Al-Kaidy i ISIL, nadal wspiera ugrupowania terrorystyczne. W regionie głównymi przeciwnikami Arabii Saudyjskiej pozostają Syria i Iran.

Działaniami ISIL bezpośrednio jest zagrożona również Jordania, która graniczy z Syrią i Irakiem. Odnotowano ataki islamistów na, między innymi, jordańskie posterunki graniczne³⁵. Wraz z innymi krajami arabskimi Jordania przystąpiła do międzynarodowej koalicji przeciwko ISIL i od września 2014 roku uczestniczy w nalotach na pozycje dżihadystów w Syrii³⁶. Na terytorium Jordanii stacjonują kontyngenty Belgii, Holandii i Francji – państw koalicji uczestniczących w nalotach na Irak.

W grudniu 2014 roku nad terytorium Syrii katapultował się pilot jordańskich sił powietrznych i został przechwycony przez dżihadystów ISIL, którzy przypisali sobie również zestrzelenie samolotu. Centralne Dowództwo Stanów Zjednoczonych kategorycznie zaprzeczyło jednak informacjom o zestrzeleniu jordańskiego samolotu przez islamistów³⁷.

Ponadto Jordania jest jednym z głównych kierunków dla uchodźców z Syrii i Iraku. Jest ich w tym kraju już ponad 600 tys.³⁸ Na arenie międzynarodowej Jordania prowadzi prozachodnią politykę, utrzymując bliskie stosunki z USA i Wielką Brytanią. W regionie jest jednym z dwóch krajów, po Egipcie, które w 1994 roku podpisały traktat pokojowy z Izraelem.

Kolejnym krajem zaangażowanym w naloty na Syrię są Zjednoczone Emiraty Arabskie (ZEA). Duży wydźwięk propagandowy miała informacja o udziale kobiety pilota z sił powietrznych ZEA w atakach na dżihadystów³⁹. Na terytorium ZEA stacjonują kontyngenty Australii i Francji uczestniczące w nalotach koalicji na Irak. W czerwcu 2014 roku ZEA wprowadziły

³² Saudi Arabia arrest 88 in antiterrorism drive, 02.09.2014. <http://www.i24news.tv/en/news/international/middle-east/42359-140902-saudi-arabia-arrests-88-in-anti-terrorism-drive> [dostęp: 12.01.2015].

³³ M.R. Gordon, E. Schmitt: *Saudi Arabia Will Grant U.S. Request for Anti-ISIS Training Program*, 10.09.2014. http://www.nytimes.com/2014/09/11/world/middleeast/saudi-arabia-isis.html?_r=0 [dostęp: 12.01.2015].

³⁴ N. Blanford: *New Saudi donation to Lebanon raises doubts about USD 3 billion pledged in 2013*, 21.08.2014. <http://www.janes.com/article/42215/new-saudi-donation-to-lebanon-raises-doubts-about-usd3-billion-pledged-in-2013> [dostęp: 12.01.2015].

³⁵ E. Banco: *ISIS Destroys At Least Six Border Control Stations on Jordan-Iraq Border*, 16.12.2014. <http://www.ibtimes.com/isis-destroys-least-six-border-control-stations-jordan-iraq-border-1759922> [dostęp: 12.01.2015].

³⁶ R. Omari: *On Jordan's true role in the anti-ISIS Alliance*, 20.09.2014. <http://english.alarabiya.net/en/views/news/middle-east/2014/09/20/Jordan-s-role-in-the-anti-ISIS-alliance.html> [dostęp: 12.01.2015].

³⁷ *Jordanian Pilot Not Downed by ISIL*, 24.12.2014. <http://www.centcom.mil/en/news/articles/jordanian-pilot-not-downed-by-isis> [dostęp: 12.01.2015].

³⁸ *Syria Regional Refugee Response*, 30.10.2014. <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=107> [dostęp: 2015-01-15].

³⁹ I. Black: *UAE's reveals its wider leading role against Isis ambitions*, 30.10.2014. <http://www.theguardian.com/world/2014/oct/30/uae-united-arab-emirates-leading-player-opposition-isis-middle-east> [dostęp: 12.01.2015].

powszechny obowiązek służby wojskowej. Było to planowane od dłuższego czasu, ale niestabilna sytuacja w regionie wpłynęła na przyspieszenie decyzji o powszechnej służbie⁴⁰. ZEA utrzymują dobre stosunki dyplomatyczne z USA i krajami Europy Zachodniej, ale jak większość krajów arabskich nie uznają Izraela.

Ze względów politycznych nie wszystkie kraje mogą oficjalnie przyłączyć się do koalicji przeciwko ISIL. Tacy wielcy gracze w regionie jak Iran są jednak zainteresowane rozwojem wydarzeń w Iraku, ponieważ mogą one bezpośrednio wpływać na sytuację bezpieczeństwa w jego kraju. Od początku wzmoczonej aktywności ISIL w Iraku Iran podejmował aktywne działania w celu niedopuszczenia do przenikania islamskich ekstremistów na swoje terytorium oraz angażował się w ochronę świętych miejsc szyitów w Iraku. Już w czerwcu 2014 roku do Iraku skierowano około 500 żołnierzy Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej, którzy między innymi doradzali irackim siłom zbrojnym i szyickiej milicji oraz szkolili te formacje⁴¹. Choć Teheran utrzymywał, że żadne irańskie siły nie są bezpośrednio zaangażowane w działania zbrojne w Iraku, to pojawiały się doniesienia o zaangażowaniu w walkę z ISIL elitarnych pododdziałów Al-Kuds, z generałem Kasimem Soleimanim na czele⁴². W listopadzie 2014 roku lotnictwo irańskie zaatakowało pozycje ISIL we wschodniej części Iraku, w prowincji Dijala⁴³. Ocenia się, że Iran wysłał do Iraku ponad tysiąc żołnierzy i przeznaczył ponad miliard dolarów na militarne wsparcie tego kraju⁴⁴. Poniósł w Iraku niepowetowaną stratę, w ataku snajperskim w Samarze zginął bowiem zasłużony irański generał Hamid Takawi⁴⁵. Ponadto Iran nawiązał współpracę z władzami irackiego Kurdystanu w dziedzinie wywiadowczej, doradztwa wojskowego oraz dostaw uzbrojenia i sprzętu wojskowego⁴⁶. Jest to o interesujące, ponieważ Kurdowie są wyznawcami islamu sunnickiego, a w Iranie rządy sprawują w większości szyici.

Teheran zwiększył środki bezpieczeństwa na granicy z Irakiem z obawy przed przenikaniem bojowników ISIL na swoje terytorium⁴⁷. W uzgodnieniu z władzami irackimi prowadzi rozpoznanie z powietrza nad terytorium Iraku w pasie przygranicznym⁴⁸. Stacjonujące

⁴⁰ ZEA *przywróciły pobór*, 09.06.2014. http://www.altair.com.pl/news/view?news_id=13645 [dostęp: 12.01.2015].

⁴¹ F. Karimi, L. Smith-Spark: *ISIS militants still pressing forward in Iraq*, 14.06.2014. <http://edition.cnn.com/2014/06/13/world/meast/iraq-violence/index.html> [dostęp: 12.01.2015].

⁴² Q. Abdul-Zahra: *Top Iranian Commanders Are On The Front Lines Of Fighting in Iraq*, 25.06.2014. <http://www.businessinsider.com/iran-commanders-fight-iraq-front-lines-2014-7> [dostęp: 12.01.2015].

⁴³ *Iran jets bomb Islamic State targets in Iraq – Pentagon*, 3.12.2014. <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-30304723> [dostęp: 12.01.2015].

⁴⁴ M. Ryan, L. Morris: *The U.S. and Iran are aligned in Iraq against the Islamic State – for now*, 27.12.2014. http://www.washingtonpost.com/world/national-security/the-us-and-iran-are-aligned-in-iraq-against-the-islamic-state-for-now/2014/12/27/353a748c-8d0d-11e4-a085-34e9b9f09a58_story.html [dostęp: 12.01.2015].

⁴⁵ F. Lambert: *Iranian general killed by Islamic State sniper in Samarra, Iraq*, 28.12.2014. http://www.upi.com/Top_News/World-News/2014/12/28/Iranian-general-killed-by-Islamic-State-sniper-in-Samarra-Iraq/5401419820699 [dostęp: 12.01.2015].

⁴⁶ R. Collard: *The Enemy of My Enemy: Iran Arms Kurds in Fight Against ISIS*, 27.08.2014. <http://time.com/3196580/iran-kurds-isis-erbil-iraq> [dostęp: 12.01.2015].

⁴⁷ *Iran boosts security along Iraq border over ISIL advance: IRNA*, 23.06.2014. <http://www.reuters.com/article/2014/06/23-us-iraq-security-iran-idUSKBN0EY2GA20140623> [dostęp: 12.01.2015].

⁴⁸ J. Siegel: *ISIS; We Nabbed an Iranian Drone*, 17.11.2014. <http://www.thedailybeast.com/articles/2014/11/17/isis-we-nabbed-an-iranian-drone.html> [dostęp: 12.01.2015].

tam jednostki wojskowe, służby granicznej i policji postawiono w najwyższy stan gotowości oraz wydzielono odwoły do użycia w razie pogorszenia się sytuacji. Skierowano w ten rejon dodatkowe siły i środki, w tym pododdziały rozpoznawcze i nasłuchu elektronicznego. Zwiększono liczbę patroli granicznych oraz zaostrzono kontrole ruchu osobowego i towarowego. Poczyniono również przygotowania na wypadek napływu irackich uchodźców. Jednocześnie Teheran sprzeciwiał się jakiegokolwiek zewnętrznej ingerencji w sprawy Iraku, zwłaszcza interwencji Stanów Zjednoczonych, które – oprócz Arabii Saudyjskiej i Izraela – oskarżał o zainicjowanie konfliktu w Iraku i wspieranie ISIL.

Chociaż strona irańska zapewnia, że nie współpracuje na terytorium swojego sąsiada z żadnymi obcymi wojskami, tym bardziej z koalicją kierowaną przez USA, to jakaś forma współdziałania jednak istnieje, najprawdopodobniej za pośrednictwem Bagdadu. Wskazuje na to między innymi brak jakichkolwiek informacji o nieporozumieniach w trakcie prowadzonych przez te kraje działań wspierających Irak w jego walce przeciwko ISIL.

W relacjach z Syrią Iran opowiada się po stronie reżimu Baszara al-Asada i udziela mu politycznego i militarnego wsparcia. Pomoc Iranu obejmuje działania wywiadowcze, szkolenie syryjskich sił rządowych, a także bezpośredni udział w walkach z ugrupowaniami opozycyjnymi⁴⁹. Iran, podobnie jak Syria, za głównych przeciwników na arenie międzynarodowej uważa Stany Zjednoczone i Izrael.

Na Bliskim Wschodzie islamskim ekstermizem jest zagrożony także Liban. W tym wewnętrznie niestabilnym państwie systematycznie dochodzi do zamachów terrorystycznych. W rejonie przygranicznym libańskie siły zbrojne i siły bezpieczeństwa toczą walki z ugrupowaniami powiązаныmi z ISIL i Frontem Al-Nusra. Próby przenikania ugrupowań terrorystycznych z Syrii do Libanu wynikają z polityki ISIL, które dąży do rozszerzenia swoich wpływów na ten kraj. Część libańskiego sunnickiego społeczeństwa wspiera dżihadystów aktywnych wewnątrz kraju. Siły bezpieczeństwa, przy wsparciu USA oraz innych państw, intensyfikują działania zmierzające do wyeliminowania członków ugrupowań islamistycznych działających w kraju⁵⁰.

Do odegrania w polityce Libanu znaczącej roli dąży również Rosja. Sprzyjać temu ma między innymi zacieśnianie współpracy w sektorze bezpieczeństwa. Strona libańska zamierza zakupić rosyjskie uzbrojenie i wyposażenie wojskowe (znaczna część uzbrojenia znajdującego się obecnie w wyposażeniu libańskiej armii jest produkcji radzieckiej). Kontrakt ma być zrealizowany z donacji Arabii Saudyjskiej w wysokości miliarda dolarów⁵¹. Rosja ma zorganizować na swoim terenie szkolenie w walce z zagrożeniami terrorystycznymi dla personelu Internal Security Forces.

Od początku wojny domowej w Syrii Libański Hezbollah aktywnie wspiera militarnie siły rządowe w walce z ugrupowaniami opozycyjnymi, w tym z ISIL.

⁴⁹ J. Saul, P. Hawezi: *Iran boosts military support in Syria to bolster Assad*, 21.02.2014. <http://www.reuters.com/article/2014/02/21/us-syria-crisis-iran-idUSBREA1K09U20140221> [dostęp: 12.01.2015].

⁵⁰ M. Połoński: *ISIS i Al-Kaida jednoczą siły. Cel: Liban*, 11.10.2014. http://www.defence24.pl/analiza_isis-i-al-kaida-jednocza-sily-cel-liban [dostęp: 12.01.2015].

⁵¹ *Lebanon Planning to Buy Russian Copters*. „Air Defense”, 10.05.2014. <http://www.presstv.ir/detail/2014/10/05/381155/lebanon-plans-russian-arms-purchases> [dostęp: 12.01.2015].

W mało komfortowej sytuacji jest Turcja. Jako członek NATO i zarazem kraj muzułmański borykający się z wewnętrznymi problemami mniejszości kurdyjskiej próbuje pogodzić swoje narodowe interesy z oczekiwaniami społeczności międzynarodowej. Od początku powstania kalifatu Ankara jest oskarżana o wspieranie dżihadystów, między innymi z powodu handlu ropą pochodzącą ze złóż kontrolowanych przez ISIL. Ponadto kraj ten jest uważany za tranzytowy dla bojowników z krajów zachodnich pragnących walczyć po stronie grup islamistycznych w Syrii i Iraku⁵². Władze zapewniają jednak zarówno partnerów zagranicznych, jak i własne społeczeństwo, że nie wspierają radykalnych grup bojowych operujących w Syrii (co miało potwierdzić uznanie przez władze tureckie w czerwcu 2014 roku Frontu Al-Nursa za organizację terrorystyczną⁵³). Informacje o funkcjonowaniu na terytorium Turcji komórek przerzutowych dla ochotników do walki w Syrii oraz słaba aktywność w tym obszarze służb bezpieczeństwa świadczą raczej, że te oficjalne deklaracje nie mają pełnego potwierdzenia w praktyce⁵⁴.

Od początku ofensywy ISIL w Iraku w czerwcu 2014 roku, kiedy to dżihadyści tego ugrupowania zatrzymali jako zakładników 49 pracowników tureckiego konsulatu w Mosulu, władze tureckie musiały wykazać się elastycznością i nie podejmowały działań przeciwko dżihadystom. 20 września 2014 roku w wyniku negocjacji prowadzonych przez turecki wywiad pracownicy konsulatu zostali uwolnieni⁵⁵, a społeczność międzynarodowa zaczęła oczekiwać od Turcji aktywnego udziału w kampanii antyterrorystycznej.

Po zawiązaniu międzynarodowej koalicji przeciwko ISIL władze Turcji wyraziły zgodę na wykorzystanie swoich baz wojskowych przez siły koalicji antyterrorystycznej, jednak wyłącznie do celów logistycznych oraz na potrzeby misji humanitarnych. Wykluczyły natomiast możliwość prowadzenia z terytorium Turcji operacji ofensywnych przeciwko ISIL⁵⁶.

2 października 2014 roku turecki parlament zaaprobował udział sił zbrojnych w operacji poza granicami kraju przeciwko Państwu Islamskiemu. Zgodził się również na stacjonowanie zagranicznych wojsk na terytorium Turcji⁵⁷. Nie wpłynęło to jednak znacząco na zmianę polityki tego kraju w stosunku do koalicji międzynarodowej walczącej z ISIL. Turcja nadal nie zgadza się na wykorzystanie swoich baz do prowadzenia operacji ofensywnych i nie uczestniczy w działaniach militarnych przeciwko ugrupowaniom dżihadystycznym. Wstępnie do-

⁵² *Senada Sokollu European Jihadists Use Turkey as Transit Country*, 14.05.2014. <http://www.dw.de/european-jihadists-use-turkey-as-transit-country/a-17632725> [dostęp: 12.01.2015].

⁵³ *Turkey re-designates al-Nusra in revised terror list*, 18.06.2014. http://www.todayszaman.com/national_turkey-re-designates-al-nusra-in-revised-terror-list_350656.html [dostęp: 12.01.2015].

⁵⁴ S. Ananicz: *Dylematy Turcji w wojnie przeciwko Państwu Islamskiemu*, 15.10.2014. <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-10-15/dylematy-turcji-w-wojnie-przeciwko-panstwu-islamskiemu> [dostęp: 12.01.2015].

⁵⁵ *Dżihadyści z Państwa Islamskiego uwolnili 49 tureckich zakładników*, 20.09.2014. <http://www.polskatimes.pl/artykul/3580929,dzhadysci-z-panstwa-islamskiego-uwolnili-49-tureckich-zakladnikow,id,t.html?cookie=1> [dostęp: 12.01.2015].

⁵⁶ A. Gadżijew: *Czy Turcja udostępni swoje bazy do ataków lotniczych na Państwo Islamskie?* 19.10.2014. http://polish.ruvr.ru/2014_10_19/Czy-Turcja-udostepni-swoje-bazy-do-atakow-lotniczych-na-Panstwo-Islamskie-9008 [dostęp: 12.01.2015].

⁵⁷ L. Sly: *Turkish parliament authorizes potential military action in Syria and Iraq*, 2.10.2014. http://www.washingtonpost.com/world/middle_east/turkish-parliament-authorizes-military-action-in-syria-iraq/2014/10/02/cca5dba8-7d0c-4e70-88bb-c84abbdca6d2_story.html [dostęp: 12.01.2015].

szło jednak do porozumienia ze Stanami Zjednoczonymi w sprawie szkolenia na terytorium Turcji bojowników umiarkowanej syryjskiej opozycji. Zaplanowano je na marzec bieżącego roku, ale praktycznie jeszcze się nie rozpoczęło.

Gdy w graniczącym z Turcją syryjskim mieście Kobane w sierpniu 2014 roku zaostrzyły się walki między bojówkami ISIL a kurdyjskimi jednostkami obrony YPG, zbrojnym ramieniem Partii Unii Demokratycznej (PYD), władze w Ankarze były przeciwne udzieleniu wsparcia obrońcom miasta ze względu na powiązania YPG z Partią Pracujących Kurdystanu (PKK), zdelegalizowanym w Turcji ugrupowaniem, które od ponad 30 lat walczy o kurdyjską autonomię. Ostatecznie, po naciskach społeczności międzynarodowej (głównie USA), Turcja wyraziła zgodę na tranzyt z Iraku 150 kurdyjskich peszmergów do Kobane w celu wsparcia obrońców miasta. Aby zachować kontrolę nad rozwojem sytuacji, do Kobane wysłano około 50 bojowników Wolnej Armii Syryjskiej wyszkolonych w Turcji⁵⁸. W rejon ten przerzucono dodatkowe pododdziały zmechanizowane, czołgów, radiolokacyjne i przeciwlotnicze oraz wzmocniono system monitorowania odcinka granicznego – zwiększono liczbę patroli i dodatkowo je wyposażono w sprzęt noktowizyjny. Niemałym problemem dla Ankary pozostaje sprawa uchodźców syryjskich, ich liczba sięga ponad 1,6 mln⁵⁹.

W polityce regionalnej głównym celem Turcji pozostaje obalenie reżimu Al-Asada w Syrii oraz niedopuszczenie do umocnienia się organizacji kurdyjskich działających w Syrii i współpracujących z tureckimi Kurdami. Turcja utrzymuje dobre stosunki z irackim Kurdystanem. Kurdowie eksportują do Turcji ropę ropociągami z irackiego Kurdystanu do tureckiego portu Ceyhan. Popierając dążenia Kurdów do całkowitego niezależnienia się od władz Iraku, Turcja realizuje również własne cele polityczne, mianowicie dąży do osłabienia mniejszości kurdyjskiej w swoim kraju.

Rosja, chociaż nie jest bezpośrednio zaangażowana w walkę z ISIL, pod pretekstem walki z terroryzmem realizuje w rejonie Bliskiego Wschodu swoje interesy. Dostarczając uzbrojenie i sprzęt wojskowy do wielu państw regionu oraz utrzymując bliskie stosunki z niektórymi państwami (Iran, Syria), chce odgrywać główną rolę w kształtowaniu sytuacji na Bliskim Wschodzie. W czerwcu 2014 roku rozpoczęła dostawy uzbrojenia dla irackiej armii (zakontraktowano dostawy 25 samolotów Su-25), w lipcu 2014 roku zaś podpisała kontrakt na dostawę śmigłowców bojowych Mi-35⁶⁰. Zawarła także kontrakt z Libanem na dostawy uzbrojenia i sprzętu wojskowego o wartości miliarda dolarów.

Moskwa jest głównym sojusznikiem reżimu Al-Asada w Syrii, wspiera go zarówno działaniami dyplomatycznymi, jak i militarnymi. Zawarła między innymi umowy na dostawy do Syrii samolotów, zestawów raketowych ziemia–powietrze oraz broni strzeleckiej i amunicji. Prowadzi intensywne działania dyplomatyczne, których celem jest doprowadzenie do rozmów pokojowych między władzami w Damaszku a ugrupowaniami opozycyjnymi. Stronie

⁵⁸ J. Burch: *Turkey confirms it helps KRG Peshmerga reinforcements reach besieged Kobane*, 20.10.2014. <http://rudaw.net/english/middleeast/20102014> [dostęp: 12.01.2015].

⁵⁹ *Total Persons of Concern*, 31.12.2014. <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224> [dostęp: 12.01.2015].

⁶⁰ *Więcej irackiego uzbrojenia z Rosji*, 1.08.2014. http://www.altair.com.pl/news/view?news_id=14066 [dostęp: 12.01.2015].

rosyjskiej zależy na utrzymaniu przy władzy w Syrii sił niesprzyjających Zachodowi, choćby ze względu na rosyjską bazę morską Tartus, która jest jedyną bazą floty rosyjskiej w akwencie Morza Śródziemnego.

Szacuje się, że w szeregach dżihadystów może walczyć ponad 2 tys. obywateli rosyjskich, głównie z rejonu Kaukazu. Ponadto ISIL opublikowało pod adresem prezydenta Władimira Putina groźby zamachów terrorystycznych w Czeczenii⁶¹.

Polska, chociaż zaliczana do grona koalicji przeciw ISIL, nie jest zaangażowana militarnie w walkę przeciwko dżihadystom. Udziela jednak pomocy humanitarnej poszkodowanej ludności w Iraku. W 2014 roku wysłała dwa transporty powietrzne z pomocą humanitarną (sierpień i listopad) do miejscowości Irbil w irackim Kurdystanie. Transporty były zorganizowane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych przy współudziale Ministerstwa Obrony Narodowej i Rządowego Centrum Bezpieczeństwa⁶².

Wnioski

Dotychczas w historii walki z terroryzmem nie zdarzyło się, by jedno ugrupowanie zdołało przejąć kontrolę nad terytorium legalnie funkcjonującego państwa. Chociaż reakcja społeczności międzynarodowej na zagrożenie działaniami Państwa Islamskiego wydawała się nieco spóźniona, to poszerzające się grono koalicjantów wskazuje, że wiele krajów dostrzega siłę zagrożenia. Tylko wspólne, skoordynowane wysiłki mogą gwarantować sukces w walce z terroryzmem. Ten bowiem, oparty na fanatyzmie religijnym, stał się zjawiskiem globalnym.

W Iraku dżihadysty powoli tracą inicjatywę, co może spowodować, że ich zasadnicze siły zostaną przerzucone do Syrii. Ponieważ reżim Al-Asada popiera Rosję i Iran, działania koalicji na terenie tego kraju będą znacznie utrudnione. Z drugiej strony ze względu na dużą liczbę ugrupowań opozycyjnych walczących o wpływy w Syrii, islamisci z ISIL będą zmuszeni nadal walczyć nie tylko z siłami rządowymi, lecz także z bojówkami opozycji. Może to doprowadzić do sytuacji, że konflikt w Syrii będzie trwał jeszcze kilka lat.

Mimo że spora część ochotników ISIL pochodzi z krajów Afryki Północnej, nie wydaje się, by w najbliższej perspektywie wpływy tej organizacji znacznie rozszerzyły się na tym kontynencie. Wciąż silna jest tam Al-Kaida oraz Boko Haram. Ta ostatnia organizacja, choć początkowo deklarowała lojalność wobec ISIL, obecnie jest na tyle silna i wpływowa, że sama ogłosiła powstanie kalifatu na kontrolowanych terenach (sierpień 2014 roku). Należy liczyć się ze wzrostem zagrożenia atakami terrorystycznymi dżihadystów także w krajach zachodnich, które często mogą być inspirowane propagandą islamistów, szczególnie na portalach społecznościowych, a ich egzekutorami będą przypadkowi wykonawcy, tzw. samotne wilki. ■

⁶¹ O. Khrustaleva: *Russia's burgeoning ISIL Problem*, 10.12.2014. <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2014/12/russia-burgeoning-isil-problem-20141297415936963.html> [dostęp: 12.01.2015].

⁶² *Samolot z polską pomocą humanitarną trafił do irackiego Kurdystanu*, 18.08.2014. http://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/samolot_z_polska_pomoca_humanitarna_trafil_do_irackiego_kurdystanu [dostęp: 12.01.2015].